

Dilde Anlam ve Bağlam

Mustafa Çetin

International Burch University
Türk Dili ve Edebiyatı
Sarajevo/Bosna Hersek
mccetin@ibu.edu.ba

Murat Yiğit

Saraybosna Yunus Emre Türk Kültür Merkezi
Sarajevo/Bosna-Hersek
muratyigit06@gmail.com

Elçin KARLI

International Burch University
Türk Dili ve Edebiyatı
Borna Hersek
kelcin@ibu.edu.ba

Özet: Anlam insan için geçmişten günümüze önemli görülmüştür. İnsanoğlu için anlam sadece bu dünya ile sınırlandırılmamıştır. İnsanlık kökleriyle geçmişe hayalleriyle geleceğe bağlı yaşamaktadır. İnsanın bedeni şekil, ruhu anlam olarak değerlendirilmektedir. Bedensiz ruh, ruhsuz beden olamayacağı düşünülmektedir. Dilde de anlam ruhla eş değer tutulmaktadır. Bu çalışmada, dilde anlam ve bağlamın ne ifade ettiği değerlendirilecek, anlam-bağlam ilişkisi incelenerek, bağlamın çeviriye ve dil öğretimine etkisi üzerinde durulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Dil, dilbilim, anlam, anlambilim, bağlam, kültür, çeviri, dil öğretimi.

Giriş

Anlam, insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanoğlu dünyaya geldiğinde öncelikle içinde yaşadığı dünyayı anlamlandıran dile aktarmıştır. Çevremizdeki doğal veya kültür hayatıyla ilgili her çeşit olaya anlam verme, anlamlarını araştırma “signification (anlam yapma)”insan doğasının en başta gelen özelliğidir. İnsan, etrafında olup bitenlere anlam veren veya onların anlamlarını soruşturan yaratık değil midir? Bütün insan bilimlerinin ortak yönü anlam araştırmaları oluşlarıdır (Bayrav, 1998:120). İlk dil incelemeleri din etkisi ile (Başkan, 2003:23) dilde anlamın incelenme ve araştırılmasına sebep olmuştur. Anlamı en çok merak edenler ve onu araştırma konusu yapanlar öncelikle din adamları, teologlar olmuştur.

Eski çağlardan itibaren dilde anlama önem verilmiştir. Anlamın temeli durumunda olan nesne ile onun dildeki karşılığı, adı arasında bir ilişki bulunup bulunmadığı sorununun daha İ.Ö. IV. Yüzyılda Hindistan’da Yaska tarafından, aynı yüzyılda Eski Yunan’da Platon’un Kratylos adlı yapıtında ele alınarak tartışıldığı biliyoruz (Aksan, 2006:16). Kavramlaştırma dediğimiz, “dünyadaki nesne ve olayların belli bir ses bileşimiyle simgeleştirilerek kavramlaştırılmasına anlambilimde anlamlama (signification) adı verilmektedir (Aksan, 2006:31). Gerçekten bu anlamlandırma işi dilin ortaya çıkışı, anlamın ortaya çıkışı olarak düşünülmektedir. Kavramlaştırma nesneyle onların dildeki göstergeleri arasındaki ilk temel (göndergesel) anlamlarını ortaya çıkarmıştır. Geçmişten günümüze dile ilgi duyan, bu alanda araştırmalar yapan bilim insanlarını kavramlaştırma konusu dilin doğuştan mı, yoksa sonradan mı var olduğu konusunda tartışmaya itmiştir. Dilde kavram (anlam) dediğimiz dil göstergelerinin bu yönü aslında gerçeklik dünyasının insan zihnindeki değeri, anlamıdır.

Dilde, anlama ve anlambilime ilgi duyan birçok dilcinin çalışmaları önemli görülmektedir. XVII. Yüzyılda John Locke, sözcüklerin anlamları üzerinde önemle duruyor, aynı çağda Bacon, XVIII. Yüzyılda Leibniz, Herder ve daha sonraları (Wilhelm von) Humbolt dilin düşünceyle ilgisine eğiliyorlardı (Aksan, 2006:17). XIX. Yüzyıl dilde anlama bakışın daha çok önem kazandığı ve bilimselleştiği bir dönem olarak görülmektedir. Dilde anlamı inceleyen, başlıbaşına bir bilimsel alanın temellerini atan önemli dilciler ortaya çıkmıştır. Alman dilcisi K. Reisig “Semasiologie” , Fransa’da M. Breal “Semantique” adı altında dilde anlamı ve anlamla ilgili konuları incelemişlerdir. Bunların dışında dilde anlamı işleyen Trier, Ullmann, Greimas, Lyons, Guiraud, Chomsky, Katz-Fodor gibi dilbilimciler yetişmiştir (Aksan, 2006:17).

Anlam, tarihi süreç içerisinde bazen şekle feda edilmiştir. Oysa, dilde şekil ve anlam beyaz bir kağıdın iki yüzü gibidir. Anlamı şekilsiz düşünmek, şekli de anlamsız düşünmek neredeyse imkansızdır. Yalnız biçime kıymet verip anlamı hesaba katmadan incelemelere girişmek isteyen Bloomfield’çilerin çalışmaları gerçekte pek netice vermemiş görünüyor (Bayrav, 1998:129). Ancak, dilin çift eklemliliği içerisinde anlamın temelini sesler (anlatım-şekil) düzeyinde atıldığı anlaşılmaktadır.

Dilde anlam farklı terimler altında incelenmektedir. Günümüzde bunlar ayrı birer bilim dalı halini almıştır. Geçmişten günümüze batıda retorik, doğuda ise ilmü'l belaga (Aksan, 2006:17) terimleri anlam konularını içermiştir. Modern anlambilim inceleme ve araştırmaları içerisinde Edimbilim, Söylem Çözümlemesi alanları önem kazanmıştır.

Dilde Anlam ve İfadesi

Dilbiliminde anlamın tanımı ve dilbilimcilerin anlama bakışı üzerin durulacaktır. Anlam (meaning, sense, signification) dildeki bir birimin aktardığı ya da uyandırdığı kavram, tasarım, düşünce; içerik. Anlamı, dil içi bağınların yanı sıra bağlam ve durum belirler (Vardar, 2002:18). Dil göstergeleri iki yönlü anlam taşımaktadır. Gösteren (anlatım-somut) kısmı anlamın temelini atıldığı daha çok dil içi bağlamın ağırlığının hissedildiği yönü, bir de gösterilen (içerik-soyut) kısmı dil dışı bağlamın hakim olduğu bölümdür. Burada anlamın dil içi ve dil dışı bağlamla bütünlük kazanacağı üzerinde durulmuştur. Anlam, bir kelimeden, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılabilir şey; bunların hatırlattığı düşünce veya nesne, mana, fehva. Bir önermenin, bir tasarımın, bir düşüncenin veya eserin anlatmak istediği şey (Komisyon, 1988:71). Türkçe sözlükte geçen anlam tarifi anlamı sadece gösterilen (kavram) boyutunda değerlendirmiştir. Bir sözcüğün değeri, içinde yer aldığı tümcedeki öteki sözcüklere göre oluşur. Sözcüğün anlamı ise, konuşan kişinin durumu, alıcının bu sözcüğe verdiği yanıtlar toplamıdır.”(Kıran, 2006:132). Kıranın tarifi de dil içi ve dil dışı bağlamı dikkate alan bir tanım özelliği göstermektedir. F. de Saussure, Kıranın tanımında yer verdiği değeri anlam olarak değerlendirmektedir. Burada değer dil içi bağlam olarak değerlendirilmektedir. Dağılımsal dilbilimin savunucularından Z. S. Harris: “Dilbilimsel bir iletinin anlamı ancak bir konuşucunun sözcelerini söylediği durum ve bu sözcelerin alıcıda uyandırdığı dürtü-tepki davranışlarıyla geçerli bir biçimde tanımlanabilir.”(Kıran, 2006:157) demektedir. Bu tanımda ise anlam dil dışı bağlamla ilişkilendirilmektedir. “Sözcede, sözcemeleme durumu, bağlam, konuşucu ve alıcının üzerine bir şeyin bilinmediği, salt sözcüklerin kendi aralarındaki ilişkileriyle ortaya çıkan dilbilimsel anlamdır. (Kıran, 2006:227)” denilmektedir. Dilbilimsel anlam sözdiziminde dizilen sözcüklerin birlikte oluşturduğu anlamdır. Burada dil içi bağlamdan söz edilmektedir.

Ünlü düşünür Wittgenstein, Philosophical Investigations adlı tanınmış yapıtında ‘sözcüğün anlamı, onun dil içindeki kullanımıdır’ der. Aynı görüşü paylaşan ve anlamın değil, kullanımın var olduğunu ileri süren başka bilginler de vardır (Aksan, 2006:46). Burada anlamla ilgil önemli bir nokta üzerinde durularak, anlamın kullanıma bağlı olduğu belirtilmektedir. Gerçekten hiçbir sözcük sözlükte iletişim amacıyla kullanılmaz. Sözcükler sözlükte belirgin olmayan temel, yan anlamlarıyla bulunur. Anlam kullanımında belirginleşir. “Doğan Aksan anlamı ‘Dilde birer gösterge niteliğiyle yer alan, insanın dünya bilgisine dayalı birtakım belirleyicileri bulunan sözcüklerin belli bir bağlam ve belli bir konu içinde ilettikleri kavram’ (Aksan, 2006:48; Aydın, 2007:85) şeklinde tanımlamaktadır.” Aksan ve Aydın da anlamın insan zihninde tasnif edilmesine yarayan ve anlamı yaşantılara dayandıran anlayışın ürünü olan anlam ayırıcıları ve anlam belirleyicilerini dikkate alan bir tarife yer vermektedir. Eğer anlambilim, anlamın incelenmesi ise, onun kuşkusuz sözdizim gibi birleştirimsel bir görünümü olacaktır (Durak, 2005:62). Anlamın bildirişimde kesinleştirilmesi gerektiğini belirten bir bakış açısı burada görülmektedir. Roman Jakobson “Anlamı ele almayan dilbilim anlamsızdır.”(Aydın, 2007:83) der. Konuşmada ya da söylemde bize iletiildiği biçimiyle anlam, sözcüğün aynı bağlamdaki öbür sözcüklerle kurduğu ilişkilere bağlıdır. Her kullanımda anlamı bağlam belirginleştirir ve her durumda ad kesin bir kavramı canlandırır. Her sözcük bağlamıyla sıkı sıkıya ilişkilidir ve anlamını ondan alır (Guiraud, 1999:34).

Y.M. Lotman bir yandan metin çözümlemesine ve metnin anlamını yine metnin içinden çıkarmaya çalışan bir yaklaşıma yönelirken (metnin iç yapısını inceleyen yazın bilim) öte yandan da, yapıtın bağlamını dikkate alır. Ona göre, metnin var olan gerçek görünümünün yanı sıra, bu görünüme katılan varsayımsal bir metindisi özellikler bütünü vardır. Böylece yazınsal bir metin içinde birbiriyle çatışma durumunda olan birçok dizge yer alır; anlam da bu dizgelerin kesişme noktasındadır. Böylece metnin art alanında yer alan kurallar, uzlaşmalar, gelenekler de metnin iç yapısı içinde ya aynen ya da değişerek yer alırlar.Y.M Lotman bu devingen değişimini metnin enerjisi diye tanımlar (Rifat, 2008:165).

Yukarıda yapılan anlam tariflerinde genel olarak sözcüğün kullanımdaki anlamından söz edilmektedir. Eski dil çalışmalarında sözcük anlamı en çok işlenen anlam konusu durumundadır. Sözcük, anlamın temelini oluşturmaktadır. Bununla birlikte her sözcüğün anlamı sözdiziminde, kullanımda kesinleşmektedir. Sözcüğün anlamının sözdiziminde gerçekleşmesi dilin bir dizge olduğu sonucunu doğurmaktadır. Dizgede ise her unsur (sözcükler) birbiriyle ilişkilidir. İşte anlamın ilk belirginleştiği alan sözdizim alanıdır ki, buna dilbilgisel anlam denilmektedir. Sözdizimi dışındaki anlam sözcüğün göndergesel (temel) anlamıdır ki, bu anlam saymaca anlamdır. Sözlüklerdeki anlamlar saymaca anlama göre teşkil edilmektedir. “Ullman’ın da belirttiği gibi eğer sözcükler bağlam dışında var olmasaydı bir sözlük yazılamazdı (Aksan, 2006:46). Sözlük anlamları daha önce kullanılan anlamların dilin üst dil işlevi kullanılarak yapılan bir betimlemesidir.

Dilde Bağlam ve İfadesi

Bağlam dilde anlamın kaynağıdır. Dilde anlam her aşamada bağlama ihtiyaç duyar. Bağlam anlamla eş değer tutulmaktadır. Bağlam tanımlarına bakarak bağlamın kapsamı ve anlam açısından önemi daha doğru tespit edilebilecektir. Bağlam (context) 1. Bir dil birimini çevreleyen, ondan önce ya da sonra gelen, birçok durumda söz konusu birimi etkileyen, onun anlamını, değerini belirleyen birim ya da birimler bütünü. (İç bağlam, dil içi bağlam da denir.) 2. Duruma, konuşucu ve dinleyicinin dil dışı toplumsal, ekinsel, ruhsal nitelikli deneyim ve bilgilerine ilişkin verilerin tümü. (Dış bağlam, dil dışı bağlam da denir.)(Vardar, 2002:30). Burada dil içi ve dil dışı bağlamdan söz edilmektedir. Bu bağlamların her dil için farklı olduğu düşünülmektedir. "...her dil birliği, kavramları kendi algılaması ve anlatımıyla değişik yollardan, değişik kavramlarla ilişki kurarak oluşturur (Aksan, 2006:41)." Bağlamların dil içi olsun dil dışı olsun toplumun yaşantılarının neticesi olan kültürden kaynaklandığına inanılmaktadır. Kavramlaştırma aşamasından başlayarak dile toplumun bakış açısının yön verdiği ve dili kendi kavrayış, anlayışıyla şekillendirdiği görülmektedir. Malinowski, kelimelerin fikirlerden ziyade tecrübenin anlamında ortaya çıktığını ve en önemli fonksiyonun insanın davranış şekillerinde görüldüğünü ileri sürer. Kültür realitesindeki içerikte faaliyetler, ilgiler, ahlak, ve estetik değerler, kelimelerin ilişkili olduğu anlamlar, duygular ve inançlar bulunur. ...bütün kelime anlamlarının tecrübeden çıkarıldığını söyler. J.R.Firt, "sosyal yapı ile dil devamlı ilişkilidir." Bu anlamda dil, deneyimlere ad vermektir (Karakaya, 2007:41) der. Kurgusal özellikler dönemden döneme kültürden kültüre değişiklik gösterebilir. Metin de, aslında tek başına yaşamdan ve dünyadan kopuk bir şey değildir. Metni çevreleyen bir ortam, bir kültürel yapı, yaşam vardır (Erkman-Akerson, 2005:129).

Bağlam denince akla gelen ya da araştırmacıların ve dilbilimcilerin dikkate aldığı dil içi ve bir de dil dışı bağlamdan söz edilmektedir. Eğer bir tümcenin kendi sınırları içinde kalan sözcüklerin yardımı ile anlam çıkabiliyorsa, ortada bir "tümce içi" bağlam, yani "iç-bağlam" vardır. Tümcenin kendisi, sözkonusu anlamın çıkarılmasına yetmiyorsa, o zaman da "tümce-dışı" bağlam, yani "dış-bağlam" söz konusudur (Başkan, 2003:205). Ancak bu bağlamların daha çok dilin kullanımında var olduğu belirtilmektedir. Bağlam, bir dil biriminden önce ya da sonra gelen, başka bir ifadeyle bir dil birimini kuşatan ve birçok durumda söz konusu birimi etkileyen, onun anlamını, değerini belirleyen birim ya da birimler bütünü biçiminde tanımlanır (Aydın, 2007:86). Oysa asıl bağlam ad vermede kavramlaştırmada kendini göstermektedir. Göstergelerin değer (anlam) kazanmaları ancak bir bağlam içinde gerçekleşir. Bu, düzenlem için olduğu kadar yananlam için de geçerlidir (Erkman-Akerson, 2005:128). Bağlam, kültür, sadece dil göstergesinde değil, her tür göstergede kendini hissettirmektedir. Dilde olsun, dil dışı göstergelerde olsun, göstergelerin anlam değeri kazanmaları sözcük, kültür ve yaşam bağlamında gerçekleşir (Erkman-Akerson, 2005:129).

Bağlamın anlam üzerindeki etkisi öncelikle kavramlaştırma (anlamlama) aşamasında görüldüğü belirtilmişti. "Tavşan" sözcüğünün kavramlaştırılmasında farklı dillerden örnekler verecek olursak, Türkçede "tavşan"ın XI. yüzyılda "duygu ve kıvılcama" anlamına gelen tavış/tavuş sözcüğüyle ve büyük olasılıkla, bugün davranmak eyleminde geçen tav köküyle ilgili olduğu anlaşılmakta, tavşanın çabucak kaçan, hareket eden bir yaratık oluşu bu adlandırmada rol oynamaktadır. İngilizcedeki hare (yaban tavşanı) sözcüklerinin "gri, parılayan" anlamına gelen ve hayvanın rengiyle ilgili olan hasan köküne dayandırıldığı görülmektedir. Farsçada ise "tavşan" sözcüğüne "eşek kulaklı" anlamına gelen harğuş adı verilmiştir. Buradan her toplumun gerçeklik nesnesine kendi penceresinden baktığı ve gerçeklik dünyasını kendi kültürüne göre kavramlaştırdığı anlaşılmaktadır (Aksan, 2006:31).

Sözdiziminde ortaya çıkan dilbilgisel anlamı (dil içi bağlamın etkili olduğu) yine bağlam yani kültür kontrol etmektedir. "Hırsız fena dövmüşler", "Hırsız iyi dövmüşler." altı çizili sözcükler aynı anlamı vermektedir. Ancak, "Hırsızlar fena insanlardır.", "Hırsızlar iyi konuşmuş." burada ise altı çizili sözcükler farklı anlamlar ifade etmektedirler. Bu cümlelerde sözcüklerin anlamı diğer sözcüklerle oluşturduğu bütünlük içerisinde belirginleşmektedir. Burada dil içi bağlam vardır. Bağlamda sözcüklerin sözdiziminde sıralanışı ve onların imge ve tasarımları ait oldukları kültürden kaynaklanır. Burada dilbilgisel uygunluğu sağlayan anlam ayırıcıları ve anlam belirleyicileri bir yaşantıya dayanan kültürel olgulardır. "Kedi eti yedi.", "kedi evi yedi." gibi cümlelerde bunu rahatlıkla görebiliriz. Buradan bağlamın anlamı kontrol ettiği anlaşılmaktadır.

Dıldışı bağlamın belirginleştirdiği anlamlar üzerinde kültürün daha etkili olduğu anlaşılmaktadır. Dilde argo, deyim, atasözü ya da yan (mecaz) anlamların anlaşılmasında dış bağlama çok ihtiyaç vardır. "Buralarda aradığını bulamadı." Düz anlam da olabilir, deyim anlamı da olabilir. "Seninle çıkışta görüşelim." Bir tehdit anlamı mı yaksın bir sözleşme mi, "Ne demek istiyorsun?" sıradan bir soru mu yoksa tehdit mi, "Ayağını yorganına göre uzat." düz anlam mı yoksa mecaz anlam mı? İşte burada farklı anlamları ortaya çıkaran kültür olarak kabul edilmektedir.

Bağlamın Çeviri Açısından Önemi

Çevirilerde metnin anlamının doğru bir şekilde, eksiksiz olarak aktarılması için anlamların doğduğu kültürün (bağlamın) iyi bilinmesi gerekliliğine inanılmaktadır. Özellikle simultane çevirilerde çevirmenin her iki dili de ana dili seviyesinde kullanması ve her iki dilin kültürel özelliklerine vakıf olması beklenir.

Bir dildeki iletiyi diğere aktarırken, anlamsal değeri yakalayabilmek için sözcüklerin incelenmesi, yananlamsal özelliklerin, dolayısıyla dilbilimsel özelliklerin göz önünde tutulması gerekebilir. Yalnız sözcükler üzerinde yoğunlaşmak çeviri yapmayı her zaman mümkün kılmayabilir. Bir metni çözmek; sözcüklerin ne demek istediklerini; yani taşıdıkları anlamları çözmekle; çevrilecek düşünce ve anlamın diğere dilde kazanacak olduğu anlamsal ve işlevsel eşdeğerde başka bir söylem meydana getirmekle mümkün olabilir (Dikici, 2007:4). Çevirinin önemli özelliklerinden biri de, iki dilin kelime servetindeki sözcük değerlerinin farklılığıdır. Dillerin sözcük değerlerinin farklı olması ait olduğu dilin bağlam farklılıklarından meydana gelmektedir. Toplumların kültürel farklılıkları sözcüklerin bağlamlarını da farklı kılacaktır ki bu gayet doğaldır. Örneğin; İngilizcedeki “love” sözcüğü, Türkçe’de “aşk, sevgi vb.” anlamlara gelelebilmektedir. Bu sözcüklerin hepsi için eş ya da yakın anlamlı denilebilir ama bu sözcükler “eşdeğerli” değildir. Çeviride bu gibi sözcükler iletişim durumları ve ait olduğu dilin bağlamlarından çıkarılmaya çalışılır. Örneğin, İngilizce, “It’s raining cats and dog” yapısını Türkçe’ye “Yağmur yağıyordu kediler ve köpekler” şeklinde çevrilmektedir. Bu, bağlamdan yoksun bir çeviri örneğidir. Oysa, İngilizcedeki “It’s raining cats and dog” yapısı Türkçe’de şu şekilde ifade edilmektedir: “Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu”. Aslında iki ifadede yapı, ses, biçem, deyiş farklı olsa da anlam aynıdır. Bu noktada çeviri yapılırken özellikle kalıplaşmış sözcükler (deyimler, atasözleri) başta olmak üzere bağlamdan ayrı düşünülemez.

Yabancı Dil Öğretiminde Bağlamın Önemi

Anadili edinimi ile bir yabancı dili öğrenmek arasında birçok farklılık görülmektedir. Birey anadili edinirken içinde yaşadığı topluma da ayak uydurmaya çalışır. Bu süreçte anadili edinimi bireyin topluma ayak uydurma çabasıyla beraber gelişir. Kişinin, hangi sözü/sözceyi ne zaman, nerede, nasıl kullanacağını çerçevesi bellidir. Toplumsal uzlaşmaya dayalı bu çerçeve kişiyi sınırlandırır/şekillendirir. Anadili edinimi bu çerçeveden bağımsız düşünülemez. Oysa yabancı dil öğrenimi sırasında bu süreç biraz farklı işlemektedir. Yabancı dil öğretilirken dört temel becerinin (dinleme, konuşma, okuma, yazma) kazandırılmasının yanında bu becerilerin hepsinin kullanımını gerektiren iletişim becerisinin kazandırılması zor görülmektedir. Çünkü iletişim becerisi öğretilen dilin toplumsal süreci içerisinde sosyalleşmeyle birlikte kazanılmaktadır. Bu bağlamda dil öğretiminin bir süreç dahilinde gerçekleşmekte olduğu ve bu süreçte “toplumbilim”, “edimbilim”, “ruhbilim” gibi disiplinlerin etkili olduğu görülmektedir. Bu disiplinlerden alınan verilerin yabancı dil öğretimi sürecine dahil edilmesi, amaç dilin öğretilmesini kolaylaştıracaktır. Böylelikle bireylerin dört temel dil becerisine (dinleme, konuşma, okuma, yazma) paralel olarak “iletişim becerisi”ni de kazanmaları kolaylaşacaktır. Yabancı dil öğretiminde iletişimsel yetinin kazandırılması için; öğretim sırasında kullanılacak materyallerin amaç dilin kültürüne ve toplumsal değerlerine uygun bir biçimde tasarlanması gerekmektedir. Bireyler öğretilen dildeki kelimelerin anlamları bağlamları içerisinde öğretilmelidir. Yabancı dil öğretimi için hazırlanan ders kitapları anlam ve bağlam ekseninde hazırlanmalıdır. Ders kitapları ve diğere materyaller hazırlanırken iletişimsel yetiyi oluşturan toplumsal öğeler, anlamları ve bağlamları içerisinde kullanılmalıdır. Her ölçünlü dilin toplumun kültüründen süzülmesi belirtilmiştir. Dillerde özellikle yan anlamlar dildeki kültürün izlerini taşımaktadır. Anlamın doğru aktarılması ve öğretilmesi açısından özellikle mecazların kültürle (bağlam) ilişkisi iyi bilinmelidir. Bu bağlamda, amaç dilin öğretiminde yazınsal ürünlerden (şir, öykü, deneme, fıkra) ve deyimler ve atasözlerinden faydalanılabilir. Toplumsal ve kültürel öğelerin imbiikten damıtılarak süzülmesi, az sözle çok şey anlatıldığı bu ürünlerin engin anlamlarının, yabancı dil öğretimi sürecine de önemli katkılar sağlayacağı yadsınamaz bir gerçektir.

Sonuç

Anlamın dildeki yeri önemli görülmektedir. Dildeki anlamı her aşamasında bağlam kontrol etmektedir. Bağlam ise kültür olarak kabul edilmektedir. Yabancı dil öğretiminde bağlamın bilinmesi anlamın doğru öğretilmesini sağlayacaktır. Çeviri çalışmalarında da bağlamın (kültür) bilinmesi anlam kayıplarını önleyecek ve doğması muhtemel anlam kopukluklarının önüne geçilmiş olacaktır.

Refeneces

- Aksan, D. (2006), *Anlambilim*, Engin Yayınları, 4. Baskı, Ankara.
- Aydın, M. (2007), "Dilbilim El Kitabı", 3F Yayınları, İstanbul.
- Bayrav, S. (1998), "Dilbilim Yapısal Dilbilimi", Multilingual Yayınları, İstanbul.
- Başkan, Ö. (2003), "Dilbilim Lenguistik Metodu", Multilingual Yayınları, İstanbul.
- Başkan, Ö. (2003), "Bildirişim İnsan-Dili ve Ötesi", Multilingual Yayınları, İstanbul.
- Budak, M. (2005), "Terimden Anlama Dilbilim Yazıları", Multilingual Yayınları, İstanbul.
- Aydın, Dikici, İ.Z (2007), "Çeviri ve Dilbilim İlişkisi". Muğla Üniv., Sos. Bil. Ens., Y.Lisans Tezi., Muğla.
- Erkman-Akerson, F. (2005), "Göstergebilime Giriş", Multilingual Yayınları, İstanbul.
- Guiraud, P. (1999), "Anlambilim", (çeviren: Berke Vardar) Multilingual Yayınları, İstanbul.
- Karakaya Ş. (2007), "Dil Gelişimi ve Dil Politikası", Akçağ Yayınları, Ankara.
- Komisyon (1988), "Türkçe Sözlük", TDK Yayınları, cilt 1, Ankara.
- Rıfat, M. (2008), "XX.Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları", YKY Yayınları, 4. Baskı, İstanbul.
- Vardar, B. (2002), "Açıklamalı Dilbilim Terimler Sözlüğü", Multilingual Yayınları, İstanbul.